

ΘΕΜΑ Α

Α1. ΤΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

1.Ο σολωμικός **δεκαπεντασύλλαβος** συγγενεύει με τον όμοιο στίχο της λαϊκής προφορικής λογοτεχνίας και κυρίως με το δεκαπεντασύλλαβο της γραφτής κρητικής λογοτεχνίας (Ερωτόκριτος) στ. 2 , ενότητα 3 [20](Κι η θάλασσα, που σκίρτησε σαν το χοχλό που βράζει)

2. στ.7. ενότητα4 [21] «Τότε από φως μεσημερνό η νύχτα πλημμυρίζει»: ανάλογη στη δημώδη παράδοση παράσταση **του αδιανόητου καθ' υπερβολή** π.χ. «ποιος είδε νηλιο από βραδύς και αστρί το μεσημέρι» στο τραγούδι της Λιογέννητης (υποσημείωση 27 σχολικού βιβλίου)

3.**Η σύνθεση στοιχείων ανά τρία** :στ.14-16, ενότητα 4[21] «Καν σε ναό...το γάλα της μητρός μου», όπου όταν προσπαθεί να θυμηθεί πού είχε ξαναδεί τη φεγγαροντυμένη , αμφιβάλλει ανάμεσα σε τρεις δυνατότητες(βλ. τις φράσεις που αρχίζουν με «καν» ή «κάνε»). Οι μαθητές μπορούν αντί για το προηγούμενο παράδειγμα να βάλουν τους στίχους 16-20, ενότητα 5(22) «με δύναμη που δεν είχα μήτε στα πρώτα νειάτα...και τς άλλους δυο βαρούσα», όπου λεί για το χέρι του ο Κρητικός ότι τώρα ήταν πιο δυνατό από τρεις περιπτώσεις στο παρελθόν (βλ. τις φράσεις που αρχίζουν με «μήτε»)

Εναλλακτικά: στ.10-14, ενότητα 3[20] «εσειότουν ...χρυσά μαλλιά της»:η μορφή της φεγγαροντυμένης είναι αντίστοιχη με τις νεράιδες των δημοτικών τραγουδιών ή στ.1-8 ενότητα 4[21].

-Τα στοιχεία της φύσης αποκτούν ιδιότητες εμπύχων στ.10 , ενότητα 3[20]:»εσειότουν το ολοστρόγγυλο και λαγαρό φεγγάρι» ή στ.13, ενότητα 3[20] «έτρεμε το δροσάτο φως στη θεικιά θωριά της»

-Ίσως γίνει δεκτή και η αναφορά σε θρησκεία...

ΘΕΜΑ Β

B1. Τα στοιχεία που υποστηρίζουν την άποψη του Β. Αθανασόπουλου είναι:

α) απόσπασμα 3 στ. 13 «Έτρεμε τὸ δροσάτο φῶς στὴ θεικιά θωριά της». Ο αφηγητής προσδίδει υπεράνθρωπη υπόσταση στην φεγγαροντυμένη με την μεταφορά «θεικά θωριά». Λούζεται από το «δροσάτο φως» του φεγγαριού (σχήμα οξύμωρο και συναισθησίας).

β)απόσπασμα 4 στ. 1-2 «Ἐκοίταξε τ' ἀστέρια, κι ἐκεῖνα ἀναγαλλιάσαν, καὶ τὴν ἀχτινοβόλησαν καὶ δὲν τὴν ἐσκεπάσαν». Η εικόνα της πάμφωτης Φεγγαροντυμένης και η ανταπόκριση της φύσης στις ιδιότητες της, τονίζει την θεικότητα της. Η μυστηριακή γυναίκα κοιτάζει τα αστέρια και αυτά λάμπουν πιο πολύ χωρίς να υπερνικούν την δική της λάμψη (προσωποποίηση).

γ) απόσπασμα 4 στ.7 «Τότε ἀπὸ φῶς μεσημερνὸ ἢ νύχτα πλημμυρίζει». Η εικόνα της Φωτοχυσίας της φεγγαροντυμένης συνεχίζεται με ανιούσα κλιμάκωση καθώς η νύχτα γίνεται μέρα, πλημμυρίζοντας (μεταφορά) από φως σαν εκείνο του πάμφωτου μεσημεριάτικου ήλιου (υπερβολή).

δ) απόσπασμα 4 στ.8 «κι ἡ χτίσις ἔγινε ναὸς πὺν ὀλοῦθε λαμπυρίζει». Η λάμψη του φωτός γενικεύεται και κορυφώνεται , καθώς χύνεται σε όλη την πλάση, που έγινε ναός που λάμπει παντού. Το φως έρχεται από ψηλά άρα ταυτίζεται με το θείο φως.

B2. α) στ.1-4 Κύρια αφήγηση (Παρόν) , χρόνος γεγονότων του ναυαγίου.

στ.5-14 Πρόδρομη αφήγηση (Μέλλον), η ζωή του πρόσφυγα μετά το ναυάγιο και το χάσιμο της κόρης.

στ.15. Επαναφορά στην Κύρια αφήγηση.

στ. 16-20 Αναδρομική αφήγηση (Παρελθόν), η προϊστορία του ήρωα στην Κρήτη.

B2 β) Η Φεγγαροντυμένη, αυτή η θεσπέσια και ολόφωτη μορφή, αφού στάθηκε και κοίταξε τα αστέρια, στο τέλος έστρεψε το κεφάλι της προς τον Κρητικό, που βρισκόταν μπροστά της μέσα στα θαλάσσια ρεύματα και τον κοίταξε στρέφοντας το ενδιαφέρον της προς αυτόν, σαν να την είχε μαγνητίσει. Το βλέμμα της μαγνητίζει τον Κρητικό όπως η βελόνα της πυξίδας που στρέφεται στον Βορρά, έλξη που αποδίδεται με το ουσιαστικό «πετροκαλαμύθρα» (είδος μαγνητικής βελόνας από καλάμι). Το μεγαλείο της Φεγγαροντυμένης έχει συνεπάρει ψυχικά τον Κρητικό. Τον μαγνητίζει, τον έλκει ερωτικά, τον σαγηνεύει και τον αποπροσανατολίζει από τον αρχικό σκοπό του. (motivo δοκιμασίας).

ΘΕΜΑ Γ

Γ α) Η μορφή της Φεγγαροντυμένης δημιουργεί ένα αίσθημα δέους, αλλά και οικειότητας στον Κρητικό δίνοντάς του την εντύπωση ότι την είχε συναντήσει στο παρελθόν και τώρα προβάλλει ως ανάμνηση ευχάριστη («γλυκιά»), όμως «παλαιή», γι' αυτό και «αστοχισμένη». Στη συνείδησή του αποκτά εξιδανικευμένη, ιερή διάσταση και ανάγεται σχεδόν σε μια ιδεατή μορφή. Προσπαθεί αξιοποιώντας το τριαδικό σχήμα να θυμηθεί αν την είχε αντικρύσει με θαυμασμό σε κάποιο εικόνισμα ή αν ήταν αποκύημα της φαντασίας του, ένα ερωτικό ίνδαλμα ή αν αναδυόταν σαν όνειρο μέσα από τις μνήμες της βρεφικής του ηλικίας. Σε κάθε ανάκληση που κάνει, ανιχνεύονται αντιστοίχως οι ερμηνείες της Φεγγαροντυμένης ως Παναγίας ή της ψυχής της αγαπημένης του. Με την τρίτη ερμηνεία παραπέμπει στη μορφή της μητέρας του, υποδηλώνοντας την ιδιαίτερη σχέση του με εκείνη, πριν αυτή διασαλευθεί. Η αναζήτηση αυτής της μορφής από τον ήρωα απορρέει από τον ιδεαλισμό του Σολωμού, που επηρεασμένος από τον κόσμο των Ιδεών του Πλάτωνα αντικρίζει τη μορφή της Φεγγαροντυμένης ως κάτι ιδεατό.

Γ β) Στο δοθέν απόσπασμα ο Διονύσιος Σολωμός περιγράφει με ιδιαίτερη δεξιοτεχνία τη μετάπτωση του ήρωα από τις ένδοξες στιγμές του παρελθόντος στον τραγικό ευτελισμό της ύπαρξής του. Το «χέρι», που παρακλητικά ήταν υψωμένο προς τη Φεγγαροντυμένη, προσωποποιείται και τρέπεται στο μέσο μετάβασης, με μία σύντομη αναδρομή, στο γενναίο παρελθόν του, όπου προβάλλει ως σύμβολο της αντρείοσύνης, του ηθικού και ψυχικού σθένους, αλλά και της ορμής με την οποία μάχεται για την απελευθέρωση της πατρίδας του. Επιστρέφοντας όμως στο αφηγηματικό παρόν, αποκαλύπτει την έκπτωση του ήρωα σε έναν ταπεινωτικό βίο, στον οποίο το «χέρι» δεν παρουσιάζεται ως η προέκταση ενός μαχητικού πολεμιστή, αλλά απλώνεται στους περαστικούς επαιτώντας τη βοήθειά τους. Περιγράφει λοιπόν, τη δυστυχία, την ηθική συντριβή του Κρητικού, καθώς έχει απολέσει την αξιοπρέπεια και την περηφάνια του, γεγονός που αντικατοπτρίζεται βιωματικά μέσα στα δακρυσμένα μάτια του.

ΘΕΜΑ Δ

Δ. ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ:

- 1) Και στα δυο ποιήματα οι γυναικείες μορφές είναι όμορφες με πλούσια κάλλη που σαγηνεύουν τους ήρωες και έχουν εκθαμβωτικό φως .
- 2) Και στα δυο ποιήματα οι γυναικείες μορφές βρίσκονται μέσα στην θάλασσα.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ :

- 1) Διαφορετικός τρόπος εμφάνισης των δύο γυναικείων μορφών.

Στο ποίημα του Δ. Σολωμού η Φεγγαροντυμένη αναδύεται μέσα από την θάλασσα όπου καθρεφτιζόταν το φεγγάρι. «σειόνταν τ' όλοστρόγγυλο και λαγαρό φεγγάρι·

και ξετυλίζει όγλήγορα κάτι που εκείθε βγαίνει,

κι όμπρός μου ίδου που βρέθηκε μία φεγγαροντυμένη».

Στο ποίημα του Κ. Καρυωτάκη η γυναικεία μορφή ξεπροβάλλει ανάμεσα από τα βράχια.

«Από τα βράχι' ανάμεσα πετιέται να κεφάλι»

- 2) Στο ποίημα του Δ. Σολωμού η Φεγγαροντυμένη με το βλέμμα της σαγηνεύει και έλκει ερωτικά τον ήρωα «τήν κοιτάζα ό βαριόμοιρος, μ' έκοίταζε κι εκείνη», ενώ στο ποίημα του Κ. Καρυωτάκη η γυναίκα-νεράιδα κοιτάζει τον ήρωα με φόβο «τα μάτια της τα θεϊκά με φόβο με κοιτάζουν».

- 3) Στο ποίημα «ο Κρητικός» η γυναικεία μορφή εμφανίζεται μέσα στην νύχτα. Μόνο αστέρια λάμπουν στον ουρανό, «Τότε από φῶς μεσημερνό ή νύχτα πλημμυρίζει».

Στο ποίημα του Κ. Καρυωτάκη η γυναίκα εμφανίζεται κατά την διάρκεια της ημέρας, «ο ήλιος εσκυθρόπασε μπροστά στα τόσα κάλλη».

Επιμέλεια: Θεοδώρου Βασίλειος, Κανδηλιώτη Κωνσταντίνα, Μπαλαλά Κωνσταντίνα

νέο φροντιστήριο